

ZARAČUNAVANJE DAVKA NA DODANO VREDNOST PRI NABAVI IN ZAGOTAVLJANJU DOSTOPA DO ELEKTRONSKIH INFORMACIJSKIH VIROV V SLOVENIJI IN V EVROPSKI UNIJI

Tilen Mandelj

Miro Pušnik

Oddano: 8. 11. 2010 – Sprejeto: 22. 11. 2010

Pregledni znanstveni članek

UDK 025.2:336.226.322

Izveček

Davčna zakonodaja v Republiki Sloveniji, kot tudi v Evropski uniji, na področju nabave in zagotavljanja dostopa do elektronskih informacijskih virov ne sledi več hitremu tehnološkemu razvoju. V članku je prikazana elektronska revija kot zelo pomembna oblika razširjanja raziskovalnih rezultatov. Opisani so problemi, ki izhajajo iz Direktive Sveta 2006/112/ES in so prevzeti v slovensko zakonodajo. Navkljub namenu Direktive, da davek na dodano vrednost (DDV) ne bi vplival na mednarodno konkurenčnost, se pokaže ravno nasprotno. Različne vrednosti splošnih in nižjih stopenj DDV in celo različne vrednosti davčnih stopenj za elektronske informacijske vire postavljajo članice Evropske unije v neenakopravne položaje. Opisani so davčni režimi v članicah Evropske unije in odzivi članic na problematiko DDV. V članku je prikazana zahtevnost statusa elektronskih informacijskih virov, kjer jih je le del mogoče obravnavati kot storitev, večji del pa kot nakup blaga v elektronski obliki. Prikazan je tudi konkreten primer simulacije izdatkov za elektronske informacijske vire ob različnih davčnih stopnjah in možne rešitve pri spremembi davčne zakonodaje.

Ključne besede: nabava knjižničnega gradiva, nakup knjižničnega gradiva, davek na dodano vrednost, elektronski informacijski viri

Review article

UDC 025.2:336.226.322

Abstract

Tax legislation system in the Republic of Slovenia as well as that of the European Union does not keep pace with the rapid technological development. A lot of problems arise in the field of purchasing and providing access to electronic information sources, namely electronic journals which are very important to disseminate research results. Problems arising from the application of the EC Directive 2006/112 in the Slovenian legislation system are described. The goal that the Value Added Tax (VAT) would not affect the international competitiveness of the EU Member states was not met. Different levels of general and reduced tax rates and even different levels of taxation of electronic information sources put Member States in unequal positions. Tax regimes in Member States and their responses to the problem of VAT are discussed. The article shows the complexity of electronic information sources which can partly be taxed as services and partly as goods in electronic form. A simulation of expenditure on electronic information sources at different tax rates and possible changes of tax legislation are presented.

Keywords: library acquisition, purchasing library material, value added tax, electronic information resources

MANDELJ, Tilen; Miro PUŠNIK. VAT regime affecting the acquisition of electronic information sources in Slovenia and in the European Union. *Knjižnica*, 54(2010)4, p. xx-xx

1 Uvod

Izhodišča za razumevanje problematike nakupa knjižničnega gradiva, zlasti elektronskih informacijskih virov, smo oblikovali iz treh opornih točk:

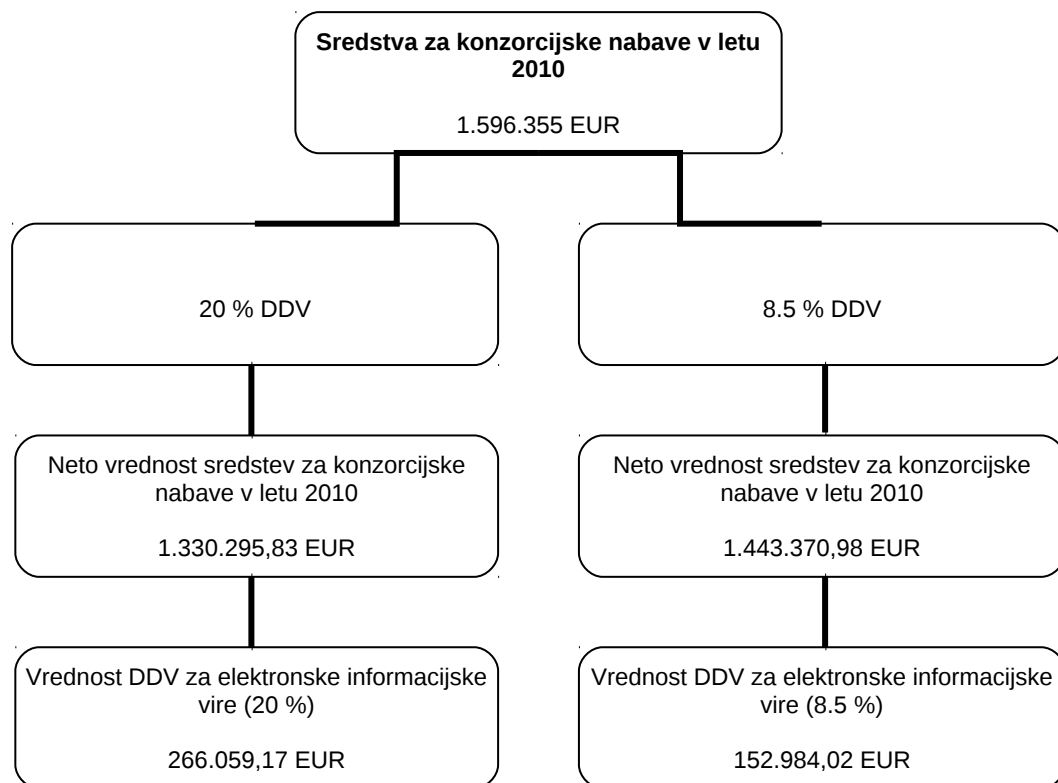
1. V Sloveniji moramo poleg spoštovanja zakonodaje EU skrbeti za nacionalne interese.
2. Razumeti moramo, da so elektronski informacijski viri kot nosilec informacij prihodnost.
3. Potrebno je racionalizirati javna sredstva, posebej v časih gospodarske krize. Ugotavljamo, da država na področju DDV ne ravna gospodarno, saj sredstva, ki jih namenja knjižnicam preko razpisov za elektronske informacijske vire, z DDV kanalizira nazaj v proračun.

Bistvo znanstvene revije je v njeni vlogi in ne v obliki, v kateri nastopa. Hitrost objave članka je iz dneva v dan bolj pomembna, saj v določenih vedah raziskovalci potrebujejo rezultate takoj in ne čez leto dni ali več (kolikor lahko traja objava članka v tiskani reviji). Problematika se dotika vseh elektronskih informacijskih virov – tako elektronskih knjig, podatkovnih baz in

elektronskih revij. V tem članku se bomo osredotočili predvsem na elektronske revije, saj so te v tem trenutku za raziskovalce nepogrešljive.

V izjavah visokih političnih funkcionarjev se marsikdaj omenja pomen razvoja informacijske družbe in družbe znanja. Lep primer tega je *Strategija razvoja informacijske družbe v Republiki Sloveniji* (si2010), ki je bila sprejeta leta 2007 in ki pomeni krovno politično usmeritev slovenske vlade na tem področju do leta 2010. Poleg evropskih usmeritev strategija upošteva tudi vse pomembne nacionalne strateške dokumente, pri čemer se lahko posebej poudari *Strategijo razvoja Slovenije, Državni razvojni program 2007–2013* in *Resolucijo razvojnih projektov 2007–2023* (Strategija, 2007). Spremembe evropske davčne politike naj bi pomenile spodbudo razvojnim projektom v državah Evropske unije (EU). Na področju znanstvenega informiranja in knjižničarstva nasploh naj bi ustrezna davčna zakonodaja pomenila učinkovitejši razvoj informacijske družbe ter družbe znanja. Če pa omenjeno problematiko pogledamo skozi prizmo obstoječih davčnih predpisov na tem področju, lahko ugotovimo, da davčna zakonodaja v Republiki Sloveniji (RS) kot tudi v EU na področju nabave in zagotavljanja dostopa do elektronskih informacijskih virov ne sledi več hitremu tehnološkemu razvoju. Pri tem je treba seveda omeniti, da problem ni le v Sloveniji, temveč je to splošen problem vseh držav EU, ki je nastal ob sprejetju *Direktive Sveta 2006/112/ES o skupnem sistemu davka na dodano vrednost* (2006). Predvsem 56. in 98. člen direktive ter prilogi II in III na prvi pogled natančno in arbitrarno določata izhodišča, ki obvezuje posamezne države članice pri izvajanju davčne zakonodaje. Na področju nabave in zagotavljanja dostopa do elektronskih informacijskih virov direktiva in posledično tudi *Zakon o davku na dodano vrednost* (ZDDV-1-UPB2) (2010) ne vzdržita strokovne presoje, ki temelji na izraženem pomenu omenjenih razvojnih projektov. Ravno obratno, strokovna presoja ugotavlja, da so učinki direktive in ZDDV-1 izrazito nerazvojno naravnani in izrazito uperjeni proti razvoju informacijske družbe in družbe znanja. Znanstvene revije v elektronski obliki (v nadaljevanju e-revije) v Sloveniji kot tudi v preostali Evropi so obdavčene po splošni davčni stopnji (pri nas 20 %), medtem ko so iste znanstvene revije v tiskani obliki (ista vsebina, le drug medij) obdavčene po nižji davčni stopnji (pri nas 8,5 %).

Po rezultatih razpisa sofinanciranja tuje znanstvene literature Javne agencije za raziskovalno dejavnost (ARRS, <http://www.arrs.gov.si/sl/infra/tujlit/>) so konzorciji v letu 2010 za nakup e-revij prejeli približno 1.596.000 EUR. Efektivno lahko tako konzorciji sklenejo pogodbe za približno 1.330.295,83 EUR, od tega znaša davek kar 266.059,17 EUR. To pa je že skoraj celoten znesek, ki je bil v letu 2008 namenjen za delovanje konzorcijske dejavnosti s strani ARRS. Na spodnjem organigramu lahko vidimo, da bi prihranili kar 113.075 EUR, če bi samo znižali DDV na stopnjo DDV, ki velja za tiskane informacijske vire (Slika 1).

Slika 1: Organigram prikaza scenarija prihranka sredstev za elektronske informacijske vire ob 8,5 % DDV

Slovenska vlada in ARRS sta v letu 2009 naredili prvi poglobitni korak v smer večjega razvoja knjižnične dejavnosti, saj je bilo v primerjavi z letom 2008 namenjenih 63 % več sredstev za nakup tuje znanstvene literature. Povečanje sredstev pomeni zagotavljanje dostopa do tovrstne literature veliko širšemu krogu raziskovalcev kot doslej (Mandelj, Pušnik in Južnič, 2010). Naslednji zelo pomemben korak pa je optimizacija uspešnosti zastavljenih ciljev v raziskovalno-znanstveni politiki in velik del tega koraka je rešiti vprašanje DDV.

Namen tega prispevka je osvetlitev problematike ter podrobnejša opredelitev poslovnega modela pri nabavi in zagotavljanju dostopa do elektronskih informacijskih virov v knjižnicah, ki bo morda v pomoč tistim, ki bodo v prihodnje v davčno zakonodajo vnašali potrebne osvežitve in razvojne spodbude. V članku bomo predstavili DDV v Sloveniji in v državah EU, pravne podlage za obračunavanje DDV za elektronske informacijske vire v državah EU, kako se s tovrstnim davkom soočajo nekatere države Evropske unije in odzive na to tematiko. S simulacijo bomo predstavili pomembne pozitivne finančne učinke, ki bi jih ob ustrezni davčni zakonodaji lahko dosegli ob implementaciji licenčnega modela za revije v izključno e-obliki (ang. e-only journals), ter nakazali možne rešitve pri spremembi davčne zakonodaje za elektronske informacijske vire.

2 Pomen znanstvenih revij v elektronski obliki

Schaffner (1994) navaja pet ciljev znanstvene revije:

- Njihova vloga pri oblikovanju kolektivnega znanja, saj z predstavljanjem novih rezultatov nadgrajujejo oziroma spreminjajo obstoječe znanje.
- Razširjanje znanja, kjer revije posredujejo rezultate drugim raziskovalcem, študentom ipd.
- Potrjevanje kvalitete objavljenih rezultatov – z razliko od drugih oblik znanstvenega komuniciranja (časopisni članki, pisma ipd.) znanstveni članek recenzirajo strokovnjaki in na tak način je zagotovljena kvaliteta objavljenih vsebin.
- Distribucija nagrad, kjer so znanstvene revije tiste, ki dejansko odločajo o karieri nekega raziskovalca – v boljši znanstveni reviji ko raziskovalec objavlja, večja je verjetnost, da bo nagrajen (v obliki habilitacije, dodeljevanje sredstev za raziskovalne projekte ipd.).
- Vzpostavljanje znanstvene skupnosti, kjer znanstvene revije slonijo na znanstveni skupnosti, ki z recenzentskim sistemom zagotavlja visoko raven znanstvene revije.

Da so znanstvene revije, ki imajo recenzentski postopek, za raziskovalce izjemnega pomena potrjujejo številne študije, npr. v Fryovi (2009) raziskavi je jih je kar 94 % anketiranih označilo kot zelo pomembno obliko razširjanja raziskovalnih rezultatov. Dosežki raziskovalno-znanstvene skupnosti veljajo po poročilu fundacije Wellcome Trust (Economic, 2003) za javno dobro. Koristi teh dosežkov pa imamo lahko samo takrat, ko imamo dostop do raziskovalnih rezultatov – največkrat objavljenih v člankih v znanstvenih revijah.

Navkljub dejstvu, da smo v obdobju t. i. hibridnega formata (znanstvene revije v tiskani in sočasno v elektronski obliki), ki je za knjižnice dejansko najdražji, počasi prehajamo v obdobje, ko se znanstvene revije vse bolj publicirajo izključno v elektronski obliki in ne več v kombinaciji obeh. Hovav in Gray (2006) ločita tri oblike e-revij. Prva oblika je t. i. e-revija kot nadomestek tiskane revije, ki se pojavi običajno takrat, ko nastopijo finančne težave pri financiranju izdajanja tiskane revije ali ko želi revija povečati obseg svojega občinstva. Druga oblika je t. i. hibridna revija, ko revija sočasno izhaja v tiskani in elektronski obliki. E-revija je v veliki meri podobna tiskani verziji revije, založniki pa jo ponujajo iz večih razlogov: lažji dostop, hitrost izida, večji zaslužek in dodatna ponudba, ki v tiskani obliki ni možna zaradi prostorske omejenosti. Tretja oblika pa je t. i. napredna e-revija. Tovrstna revija vključuje

dodatne zmogljivosti, kot je vključevanje multimedije (dodatne slike, videi ipd.). Članki so lahko objavljeni v različnih formatih itn.

Nasprotno pa se znanstveno publiciranje, ki temelji na tiskanih znanstvenih revijah, sooča z vse več ovirami. Naj omenimo le časovne zamike tiskane objave sprejetih in recenziranih člankov, visoke stroške produkcije in distribucije, krčenje tržišča, prostorske in druge tiskarske omejitve, omejeno dostopnost, omejenost formata in pomanjkanje multimedijskih vsebin (Hovav in Gray, 2006, str. 14). Znanstveno publiciranje v elektronski obliki, ki je doživelo razmah proti koncu devetdesetih let prejšnjega stoletja, teh problemov nima.

Primerov prehodov v elektronsko ali celo v popolnoma elektronsko okolje je veliko, zlasti v ameriškem prostoru. V tehniški knjižnici prestižne Univerze Stanford (Stanford University's Engineering Library) so se že v letu 2005 ob zaključku gradnje nove knjižnice odločili, da bodo v knjižničnem fondu število tiskanih monografij zmanjšali za kar 85 % in jih nadomestili z elektronskimi knjigami. Obenem so večino svojih znanstvenih revij začeli naročati izključno v elektronski obliki (Sydel, 2010). Podobno so začeli ravnati tudi v tehniški knjižnici Univerze Cornell, kjer njihova statistika kaže, da 99 % uporabe njihovega fonda predstavljajo elektronski informacijski viri (Lowery, 2010). Tretji primer pa je najbolj poseben. V tehniški knjižnici Univerze v Teksasu pri San Antoniu preprosto nimajo več tiskanih knjig. Gre za prvo tovrstno knjižnico, ki ima v svojem fondu 425.000 e-knjig in 18.000 e-revij (Fish, 2010). Odzivi študentov so pozitivni, saj se lahko knjižničarji mnogo bolj posvečajo njim, kot bi se, če bi se morali ukvarjati z izposojajo tiskanih knjig, pospravljanjem knjig na police ipd.

V Sloveniji se lahko pohvalimo z vse večjo dostopnostjo do tuje znanstvene literature, ki jo omogoča zlasti konzorcijska nabava. Zgodovina konzorcijev sega že v leto 1999 z nastankom eIFL Direct kot skupnega projekta ustanov Zavoda za odprto družbo (del omrežja Soroševih skladov) in EBSCO Publishing. Projekt eIFL Direct je od leta 2003 del mednarodnega konzorcija eIFL.net (Štular Sotošek, 2005). Leta 2001 pa se je začelo prvo leto triletne pogodbe, ko so se v konzorcij ScienceDirect ponudnika Elsevier povezali CTK, Inštitut Jožefa Stefana in Kemijski inštitut in tako dobili dostop do okoli 1200 revij (Žaucer, 2002). V letu 2009 je Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani koordinirala že šest konzorcijev mednarodne znanstvene literature (American Chemical Society, IEEE, Wiley, Springer, ScienceDirect, IOS Press) in s tem 3088 elektronskih revij ter 13.711 elektronskih knjig.

Do enega največjih konzorcijev v Sloveniji, Springer, pa se bo v letu 2011 dostopalo le v elektronski obliki (več o tem na <http://www.ctl.uni-lj.si/osnovni->

podatki/obvestila/SpringerLink-prijavni-obrazec-in-dogovor-2010.doc). Springer ob prehodu na izključno elektronske verzije ponuja t. i. tisk po naročilu (ang. print on demand)¹ za knjige in ponudbo za izjemno, kar 75 % znižanje cen tiskanih verzij (ang. deeply discount print)² za tiste knjižnice, ki bi ob prehodu na elektronske verzije kljub vsemu želele imeti še tiskane verzije. S tem bo možen dostop do približno 2000 elektronskih revij, 20.000 elektronskih knjig in približno 18.000 protokolov³ s področja naravoslovja. V konzorcije so vključene vse štiri slovenske univerze in vsi večji slovenski inštituti, ki so po podatkih letnega poročila CTK (<http://www.ctk.uni-lj.si/>) v letu 2009 skupaj doprinesli kar dobrih 800.000 vpogledov v celotna besedila.

3 DDV v Evropski uniji in v Sloveniji

3.1 Uvajanje in stanje DDV v Evropski uniji

DDV je oblika splošnega posrednega davka. Uvrščamo ga med splošne davke na potrošnjo, kjer je davčna osnova denarna vrednost proizvoda. Koncept DDV se je porodil že v začetku 20. stoletja, medtem ko se je na evropskem prostoru začel uveljavljati od leta 1967, ko sta bili predstavljeni prvi dve direktivi o davku. Ti dve direktivi sta predstavljali le osnovno strukturo sistema in sta prepustili članicam EU, da določijo tako obseg kot stopnje DDV. Leta letu 1977 je bila predstavljena t. i. šesta Direktiva Sveta (1977), ki je uskladila zakonodajo držav članic o prometnih davkih in uvedla skupni sistem davka na dodano vrednost ter enotno osnovo za odmero. S 1. 1. 2007 je bila ta šesta Direktiva Sveta nadomeščena z Direktivo 2006/112/EC, ki je uvedla enotno stopnjo DDV za vse članice EU, ki ne sme biti nižja od 15 % in ima lahko največ dve nižji stopnji DDV, ki ne smeta biti nižji od 5 %. V Prilogi H te direktive so navedene vse storitve in blago, po katerih se lahko uveljavljajo nižje stopnje DDV. V praksi pa se je pokazalo, da obstaja v EU kar nekaj specifičnih stopenj davka na dodano vrednost. Gre za t. i. stopnje, kot so stopnja nič (ang. zero rate), super znižana stopnja (ang. super reduced rate), ostale stopnje (ang. parking rate) itn. Preglednica 2 prikazuje višine različnih stopenj DDV, ki so jih julija 2010 uporabljale države EU.

¹ Gre za ponudbo, ki jo Springer imenuje MyCopy. V tej ponudbi je na voljo preko 15.000 knjig po enotni ceni 25 EUR (vključno s poštnino, a brez davka). Več o tem na <http://www.springer.com/librarians/e-content/my+copy?SGWID=0-165802-0-0-0>.

² To dejansko pomeni, da lahko knjižnica naroči tiskano verzijo znanstvene revije, ki v elektronski obliki stane 100 EUR, za 25 EUR (seveda pa mora imeti naročeno tudi elektronsko revijo).

³ Zanimiva video predstavitev Springerjevih protokolov je dostopna na <http://springerdemos.com/index.html?module=Protocols>.

Preglednica 1: Stopnje DDV v državah EU na dan 1. 7. 2010 (po

http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rate_s/vat_rates_en.pdf)

Država	Super znižana stopnja	Znižana stopnja	Splošna stopnja	Ostalo
Belgija	*	6/12	21	12
Bolgarija	*	7	20	*
Češka	*	10	20	*
Danska	*	*	25	*
Nemčija	*	7	19	*
Estonija	*	9	20	*
Grčija	5,5	11	23	*
Španija	4	8	18	*
Francija	2,1	5,5	19,6	*
Irska	4,8	13,5	21	13,5
Italija	4	10	20	*
Ciper	*	5/8	15	*
Latvija	*	10	21	*
Litva	*	5/9	21	*
Luksemburg	3	6/12	15	12
Madžarska	*	5/18	25	*
Malta	*	5	18	*
Nizozemska	*	6	19	*
Avstrija	*	10	20	12
Poljska	3	7	22	*
Portugalska	*	6/13	21	13
Romunija	*	5/9	24	*
Slovenija	*	8,5	20	*
Slovaška	*	6/10	19	*
Finska	*	9/13	23	*
Švedska	*	6/12	25	*
Velika Britanija	*	5	17,5	*

Po Mathisovem poročilu (2004) je le Danska tista, ki ima 100 % transakcij preko splošne davčne stopnje, osem držav je takšnih, ki imajo med 85 % in 69 % transakcij, vse ostale pa imajo vrednost pod tem deležem. Na Irskem, v Luksemburgu in v Estoniji je delež transakcij preko splošne davčne stopnje celo pod 50 %! Iz tega je razvidno, da nestandardne stopnje DDV niso izjeme, kot je bilo mišljeno, ko so uvedli tovrstni davek. Države članice EU lahko imajo po direktivi eno ali največ dve nižji stopnji DDV. Ti dve stopnji DDV ne smeta biti nižji od 5 %, kategorije blaga in storitev pa so naštetje v prilogi direktive. Pri nižji stopnji DDV so med članicami EU prav tako velike razlike. Španija je tu na prvem mestu, saj je kar 44 % vseh transakcij obdavčenih po tej stopnji. Najmanj tovrstnih transakcij je v Luksemburgu in Veliki Britaniji, kjer je delež le 23 %, in pa seveda na Danskem, ki tovrstne stopnje sploh nima. Povprečje transakcij z nižjo davčno stopnjo je 23 % .

Članice EU lahko prav tako uporabijo t. i. super znižano stopnjo (ang. super reduced rate). Gre za davčno stopnjo, kjer se lahko uporabi davek, ki je nižji od 5 %. Ta davčna stopnja naj bi bila začasna in velja za tiste države, ki so imele na dan 1. 1. 1991 že takšno davčno stopnjo. V letu 2004 je bilo sedem držav, ki so se posluževale te davčne stopnje, na prvem mestu po deležu transakcij pa je bil Luksemburg, kjer je bilo kar 25 % vseh transakcij obdavčenih po tej davčni stopnji. Ostale davčne stopnje (ang. parking rate) delujejo podobno kot super znižane stopnje (ang. super reduced rate). Stopnja te davčne stopnje ne sme biti nižja od 12 %. Največji delež transakcij ima Luksemburg, kjer je delež kar 26 % od vseh oblik DDV.

Omenili bi še stopnjo nič (ang. zero VAT rate base), kjer gre za davčno stopnjo, pri kateri se višina DDV povrne nazaj. Med državami prednjačita Velika Britanija in Irska, saj pri prvi kar 20 % vseh transakcij poteka preko te davčne stopnje, medtem ko je na Irskem ta delež 12 % (Mathis, 2004).

V letu 2004 je bilo tako v povprečju samo 69 % transakcij obdavčenih po splošni stopnji DDV, kar kaže na to, da nestandardne stopnje DDV niso samo izjeme, kot je bilo mišljeno, da bi bile.

3.2 Uvajanje in stanje DDV v Sloveniji

Ker je DDV obvezna vrsta prometnega davka v državah članicah EU., se je Vlada RS s sporazumom o pridruženem članstvu EU, sklenjenim 10. junija 1996, in nadaljnim prehodom v polnopravno članstvo strinjala z uvedbo DDV v Sloveniji. Tako je 26. junija 1996 sprejela predlog zakona o davku na dodano vrednost ter ga poslala v obravnavo in sprejem državnemu zboru RS. Zakon o davku na dodano vrednost je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 89/98, dne 23. decembra 1998 in je pričel veljati petnajsti dan po objavi, izvaja pa se od 1. julija 1999 (Zadnik, 2003).

V Sloveniji je *Zakon o davku na dodano vrednost* (2010) tisti dokument, ki ureja sistem in uvaja obveznost plačevanja davka na dodano vrednost. Zakon je doživel že nekaj sprememb in je usklajen z evropsko direktivami: Direktivo Sveta 2006/112/ES, Direktivo Sveta 2008/9/ES in s Trinajsto direktivo Sveta 86/560/EGS.

4 Problematika o DDV pri znanstvenih revijah v elektronski obliki

Glavni razlog, ki napeljuje k razmisleku na temo davka na dodano vrednost pri znanstvenih e-revijah, je višina DDV. V Sloveniji je potrebno za e-revije plačati splošno stopnjo DDV, ki znaša 20 %. Razlog tega je usklajevanje slovenske zakonodaje z evropsko, ki nalaga tovrstno ravnanje. Iz političnega vidika je to morda smiselno, v stroki pa imamo pomisleke zaradi vsaj treh tehtnih razlogov:

- V različnih državah EU obstajajo različne vrednosti splošnih in nižjih stopenj DDV ter različne vrednosti davčnih stopenj za elektronske informacijske vire.
- Ne glede na obliko, elektronsko ali tiskano, v znanstvenih revijah je objavljena enaka vsebina.
- Neskladje v davčni zakonodaji, saj se tiskane revije obravnava kot blago (ang. goods), medtem ko se elektronske revije obravnava kot obliko storitve (ang. services).

Evropska zakonodaja z DDV postavlja knjižnice pri nakupu znanstvene literature v elektronski obliki v neenakopravni položaj. Znotraj EU so tiskane in elektronske publikacije obravnavane različno. Medtem ko so knjige in časopisi predmet nižje stopnje DDV, so elektronske publikacije predmet splošne stopnje DDV. Evropska unija ne uveljavlja le različne splošne in nižje stopnje DDV, temveč tudi različne vrednosti davčnih stopenj za elektronske informacijske vire. Naj navedemo samo nekaj primerov iz sosednjih držav, ki so jih preučili pri Evropski komisiji v študiji o ekonomski in tehnični evoluciji trgov znanstvene literature v Evropi (Dewatripont et al, 2006). V Avstriji imajo splošno stopnjo DDV 20 %, za tiskane knjige/časopise pa 10 %. V Italiji je splošna stopnja DDV 20 %, medtem ko je nižja stopnja DDV za tiskane knjige/časopise 4 %. Na Madžarskem pa je splošna stopnja DDV 25 %, medtem ko nižja stopnja za tiskane knjige znaša 5 %, za časopise pa 15 %. Kot je razvidno iz Preglednice 1, ima Slovenija dve davčni stopnji, nižjo, ki znaša 8,5 %, in splošno, ki znaša 20 %. Pri nižji davčni stopnji imajo izmed omenjenih držav višjo vrednost samo še Slovaška, Portugalska, Danska in Avstrija, kar nas uvršča v sam vrh tistih z visoko nižjo davčno stopnjo. Pri splošni davčni stopnji je teh izjem manj.

Preglednica 2: DDV za tiskano gradivo in splošna davčna stopnja (po Dewatripont et al, 2006)

	Tiskane knjige (DDV)	Tiskane revije (DDV)	Tiskani časopisi (DDV)	Splošna davčna stopnja
Avstrija	10	10	10	20
Belgija	6	6	0	21
Danska	25	25	0	25
Finska	8	0/22	0/22	22
Francija	5,5	2,1	2,1	19,6

Nemčija	7	7	7	16
Grčija	4	4	4	18
Irska	0	13,5	13,5	21
Italija	4	4	4	20
Luksemburg	3	3	3	15
Nizozemska	6	6	6	19
Portugalska	15	5	5	19
Španija	4	4	4	16
Švedska	6	6	6	25
Velika Britanija	0	0	0	0
Slovenija	8,5	8,5	8,5	20
Estonija	5	5	5	18
Slovaška	19	19	19	19
Litva	5	5	5	18
Malta	5	5	5	18
Madžarska	5	15	15	25
Latvija	5	5	5	18
Ciper	5	5	5	15
Češka	5	5	5	19

Navkljub dejstvu, da za elektronske informacijske vire velja splošna stopnja DDV, so nekatere države EU to postavko obšle. Na Danskem so vse javne in državne institucije oproščene plačila DDV – na ta način so DDV oproščene tudi knjižnice. Podobna situacija je v Avstriji in na Švedskem, kjer knjižnice sicer niso oproščene DDV, jim ga pa država enkrat letno povrne. Zanimiva primera sta tudi Češka in Litva, kjer so ustanovili konzorcije za tujo znanstveno literaturo v elektronski obliki, ki so izvzeti iz sistema DDV (Survey, 2006).

Tiskano gradivo je skozi prizmo posebnega pomena za kulturno diseminacijo uvrščeno v seznam produktov, za katere se plačuje nižja davčna stopnja. Isto gradivo v elektronski obliki je podvrženo splošni davčni stopnji.

V Prilogi II Direktive Sveta 2006/112/ES je naveden okvirni seznam elektronskih storitev, ki so opredeljene v 56. členu Direktive. Te so:

- spletna ponudba, spletno gostovanje, vzdrževanje programov in opreme na daljavo;
- dobava programske opreme in njeno posodabljanje;
- dobava slik, besedil in informacij, kot tudi dajanje baz podatkov na razpolago;
- dobava glasbe, filmov in iger, vključno z igrami na srečo in loterijo, kot tudi predvajanj in prireditev s področij politike, kulture, umetnosti, športa, znanosti in zabave;
- opravljanje poučevanja na daljavo.

Odgovor na vprašanje, zakaj je v Sloveniji lahko enaka vsebina znanstvenih revij, če je ta izdana v tiskani ali elektronski različici, obdavčena z različnimi stopnjami DDV, torej izhaja iz

usklajevanja ZDDV-1 z direktivo, ZDDV-1 (2010, 41. čl.), ki določa, da splošna davčna stopnja za blago in storitve znaša 20 %. Ne glede na to pa se DDV po nižji davčni stopnji 8,5 % plačuje za dobavo blaga in storitev iz Priloge I zakona, kjer je navedeno tudi, da se uporablja nižja davčna stopnja za dobavo, vključno s knjižnično izposajo, knjig na vseh fizičnih nosilcih (vključno z brošurami, letaki in podobnim tiskanim gradivom, otroškimi slikanicami, vključno s tistimi za risanje ali barvanje, glasbenimi deli, tiskanimi ali v rokopisu, zemljevidi in hidrografskimi ali podobnimi kartami), časopisov in periodičnih publikacij, razen gradiv, ki so v celoti ali v pretežnem delu namenjena oglaševanju.

Poleg tega nižje stopnje DDV, v skladu z zahtevami direktive, ni oziroma ne bo mogoče uporabljati za elektronsko opravljene storitve. Torej v primeru, ko je publikacija dostopna preko spleta v elektronski obliki, je ta dobava opravljena kot elektronsko opravljena storitev. S tem se ne moremo strinjati, saj je, kot smo že argumentirali v prejšnjih poglavjih, velik del e-revij dejansko samo prenesen v elektronsko okolje in se te po vsebini od tiskanih revij ne razlikujejo. Odprto pa ostaja vprašanje DDV tistih e-revij oziroma informacijskih virov nasploh, ki vključujejo dodatne možnosti, ki jih v tiskanih virih ne najdemo. Gre za avdio, video posnetke, možnosti URL povezovanja in ostale interaktivne vsebine.

Navkljub temu menimo, da so obstoječi elektronski informacijski viri po svoji obliki neenotni. Naj navedemo za primer konzorcij ScienceDirect Slovenija, ki ga upravlja CTK in ki v poslovnem modelu določa, da ima knjižnica – članica konzorcija dostop do e-revij, ki jih ima naročene v tiskani obliki, in dostop do t. i. UTL⁴ liste ali dostop do t. i. (ang.) Subject Collection⁵. Po morebitnem preteku licenčne pogodbe imajo konzorcijske članice pravico do e-arhiva revij, ki so jih imele naročene v tiskani obliki, nimajo pa pravice do arhiva UTL oz. Subject Collection. Če ima članica tudi tiskano obliko e-revije, ostanejo tiskane verzije v lasti članice, zato v tem primeru lahko rečemo, da gre dejansko za nakup e-revij. Pri t. i. UTL listi in pri t. i. Subject Collection pa gre za obliko storitve, saj članice dejansko »najamejo« e-revije za določeno obdobje in ne ostanejo v njihovi lasti. Primer storitve ali nakupa blaga je še očitnejši pri e-knjigah, ki jih imamo v Sloveniji v veliki meri v lasti (smo jih kupili!), za storitev pa uporabljamo le portal založnika, preko katerega dostopamo do njih. Po strokovni plati bi tako morali za uporabo portala plačati 20 % DDV, za elektronske knjige pa 8,5 % DDV.

⁴ *Unique Title List* – nabor 418 revij, ki so bile izbrane na osnovi najboljše statistike uporabe in racionalnosti porabe stroškov na vpogled v celotnem konzorciju v obdobju 2007–2009. UTL obsega revije širokega spektra področij.

⁵ *Subject Collections* so zbirke revij, ki pokrivajo strokovna področja, specifična za posamezne za članice.

Zakonodaja je trenutno takšna, kot je in jo je potrebno upoštevati. Zavedati pa se moramo, da je do takšne zakonodaje prišlo zaradi vzgibov članic EU, ki skrbijo za svoje nacionalne interese. Direktiva se je na področju, ki zadeva knjižnice, že nekajkrat spremenila in pričakujemo lahko, da se bo spreminjala tudi v prihodnje, saj gre za živo materijo. Direktiva bi bila bolj verodostojna, če bi veljala v vsej Evropski uniji v enaki meri, v praksi pa se pokaže, da države za uveljavljanje svojih interesov najdejo mimopoti.

Res je, da elektronski informacijski viri mnogokrat vključujejo dodatne zmožnosti, ki jih v tiskanih virih ni. To je posledica tako tehnoloških zmožnosti kot same miselnosti uporabnikov (raziskovalcev, znanstvenikov), ki v današnji dobi razmišljajo digitalno in želijo imeti dodatne možnosti, ki jim olajšajo njihovo delo. Mnogokrat pa se pozablja, da gre v večini primerov za enako oziroma vsaj zelo podobno vsebino tako v določeni tiskani kot elektronski reviji, prav tako pa gre za isto namembnost (razširjanje znanja ipd.). Argument državnih organov je na tem mestu približno paralelen temu, ali bi morali drugače obdavčiti 95-oktansko, 98-oktansko in 100-oktansko gorivo?!

5 Odzivi na problematiko DDV elektronskih informacijskih virov v EU

V Evropi so se na problematiko DDV glede elektronskih informacijskih virov odzvale številne organizacije. Ena od njih je Frankfurt Group (<http://www.sub.uni-goettingen.de/frankfurtgroup/>), ki združuje številne interesne skupine, in sicer predstavnike avtorjev (npr. European Writers' Council), založnikov in knjigotržcev (npr. ALPSP), knjižnic (npr. LIBER) (Več o tem na <http://www.libereurope.eu/>) ipd. Frankfurt Group se poleg problematike DDV ukvarja še z vprašanji prostega dostopa, digitalizacijo ipd. Že leta 2002 so objavili izjavo za javnost, kjer so najprej jasno povzeli razloge obdavčitve elektronskih informacijskih virov. In sicer so navedli:

Tiskane publikacije so bile obdavčene z nižjo stopnjo DDV zaradi njihovega pomena za izobraževanje, raziskovanje in za vzpostavitev dobro informirane družbe. Trenutna zakonodaja se veliko ukvarja z elektronsko trgovino med EU in ostalim svetom in je verjetno motivirana, da iz tega naslova pridobi sredstva preko DDV. Na področju znanstvenih elektronskih informacijskih virov pa opozarjamo, da ima lahko tovrstno ravnanje negativne učinke, ki bodo povzročili velike davčne razlike med davčnimi režimi v Evropi in v Združenih državah Amerike ... (Frankfurt, 2002).

V nadaljevanju pa poudarjajo sledeče: »... da bi dosegli blagostanje na ekonomskem, socialnem in kulturnem področju vseh državljanov Evropske unije, je dostop do informacij, ne

glede na to ali so v tiskani ali v elektronski obliki, odločilnega pomena in na enak način zadovoljuje potrebe državljanov. Razlog enakega načina zadovoljevanja potreb pa je tisti razlog, ki bi moral odločati o tem, da so tiskane in elektronske publikacije na davčnem področju obravnavane enakovredno ...« (Frankfurt, 2002)

6 Simulacija izdatkov za elektronske informacijske vire ob različnih davčnih stopnjah

Za boljše razumevanje problematike v nadaljevanju predstavljamo različne scenarije za nakup revije na primerih različnih davčnih stopenj. V prvem primeru predpostavljamo, da ima knjižnica celoten izdatek brez davka za izbran nabor gradiva 1.100.000 EUR, za tiskane revije knjižnica plača 1.000.000 EUR ter 10 % za e-dostop, ki znaša 100.000 EUR. Z DDV, zaračunanem po sedanji zakonodaji, bi knjižnica s tem paketom imela sledeče celotne izdatke (vključno z DDV):

Tiskani izvodi: 1.000.000 EUR + 85.000 EUR
Elektronski dostop: 100.000 EUR + 20.000 EUR
Skupno: 1.100.000 + 105.000 = 1.205.000 EUR

Če pa knjižnica izbran korpus gradiva nabavi le v e-obliki, bi bila cena $1.100.000 + 220.000 = 1.220.000$ EUR. Razlika med cenama je torej 15.000 EUR.

V praksi se srečamo še z veliko bolj nenavadnimi primeri poslovnih modelov. Tak je tudi sledeči primer. Za tiskane revije konzorcij skupno plača 1.500.000 EUR. Za elektronski dostop založnik zaračuna 150.000 EUR. To je dostop do e-verzij revij, ki jih imajo knjižnice konzorcija v tiskani verziji. Po morebitni prekinitvi naročnine ti e-izvodi članicam konzorcija ostanejo. Torej gre za nakup in ne spletno storitev. Dodatno pa založnik omogoča dostop še do vsebin v e-obliki v višini 200.000 EUR, do katerih imajo članice konzorcija dostop le v času trajanja naročnine – torej gre za neke vrste spletno storitev. Kako zaračunati DDV? Po sedaj veljavni zakonodaji naredimo to tako, da 8,5 % DDV zaračunamo za tiskane verzije, vse ostalo pa obdavčimo po 20 % davčni stopnji ter dobimo sledeče celotne izdatke:

Tiskani izvodi: 1.150.000 EUR + 97.75 EUR (8,5 % DDV) = 1.247.775 EUR
Nakup e-kopij: 150.000 EUR + dodatni e-dostop: 200.000 EUR + 70.000 (20 % DDV) = 420.000 EUR
Skupaj: 1.667.775 EUR

Glede na to, da gre pri elektronskem dostopu do kopij tiskov dejansko za nakup, bi obdavčitev lahko bila tudi takšna:

Tiskani izvod in e-verzije tiskov: tiskani 1.150.000 EUR + nakup e-kopij: 150.000 EUR + 104.000 (8,5 % DDV) = 1.404.000 EUR
Dodatni »najeti« e-dostop: 200.000 EUR + 40.000 (20 % DDV) = 240.000 EUR,
Skupaj: 1.644.000 EUR.

Razlika med cenama je torej 23.775 EUR.

Če bi bilo vse gradivo obdavčeno po 8,5 % davčni stopnji, bi bil celoten izdatek v omenjenem primeru 1.627.750 EUR (1.500.000 + 127.750). Če pa bi prešli na (ang.) e-only sistem, bi plačali 1.500.000 EUR za gradivo v e-obliki in 270.000 EUR davka (20 % DDV), kar skupaj znaša 1.770.000 EUR.

7 Možne rešitve pri spremembi davčne zakonodaje za elektronske informacijske vire

Glavno vprašanje je, kako odpraviti neskladja davčne politike med tiskanimi in elektronskimi informacijskimi viri, ki jih je Direktiva prinesla znotraj EU. Menimo, da obstajata le dve rešitvi. Prva je na evropski ravni in druga na nacionalni ravni:

- Evropska rešitev
 - o Sprememba Direktive o DDV
- Nacionalna rešitev
 - o Uvesti mehanizem vračila davka za elektronske informacijske vire

V Evropi gre tendenca razvoja DDV v smer poenostavljanja (navkljub vsem razlikam, ki trenutno obstajajo v EU na tem področju). Prva rešitev bi tako morala dopolniti Prilogo H Direktive o DDV. Evropska komisija je sama predlagala poenostavitev pravil DDV na področju elektronskih informacijskih virov, vendar ne načrtuje razširitve Priloge H na nova področja. Problem, ki pri tem nastane, je tudi ta, da bi morale takšno odločitev podpreti vse članice EU. Verjetnost, da se to zgodi, je minimalna, saj obstaja v EU trenutno preveč različnih nacionalnih politik. Uvedba mehanizma vračila davka za elektronske informacijske vire pa je v tem trenutku izvedljiva, saj sama po sebi ne pomeni spremembe Direktive in jo je tako na nacionalni ravni mnogo lažje vpeljati. Na tem mestu se moramo zgledovati po državah, kot so Danska, kjer so vse javne in državne ustanove oproščene plačila, Avstrija ali Švedska, kjer ustanovam DDV ob koncu leta povrnejo, ali pa Češka in Litva, kjer so konzorciji za tujo znanstveno literature v elektronski obliki izvzeti iz sistema DDV.

9 Zaključek

Davek na dodano vrednost je izjemno zapleten koncept v evropski in tako tudi v slovenski zakonodaji. Glede področja nakupa tuje znanstvene literature v elektronski obliki pa moramo pravzaprav vedeti le dve stvari:

- Država preko razpisov sofinancira levji delež nakupa tuje znanstvene literature.
- Davek na dodano vrednost plača končni uporabnik.

Gre za preprosto kanaliziranje sredstev iz proračuna nazaj v proračun, zaradi katerega se na letni ravni izgubi nekaj sto tisoč evrov, ki bi se jih lahko vložilo v dodatno znanstveno literaturo, od katere bi zelo veliko pridobili raziskovalci in znanstveniki, največ pa s tem posredno tudi država. Posledice nespametne davčne politike na tem področju torej neposredno občuti tisti segment družbe, ki bi moral neposredno skrbeti za razvoj, tj. raziskovalno okolje. Kako naj se evropska raziskovalna dejavnost primerja z raziskovalno dejavnostjo v ZDA, kjer so tovrstne storitve oproščene kakršnega koli davka? In niti nam ni potrebno iti tako daleč. Kako naj se primerjamo z našo sosedo Avstrijo, ki na področju znanosti precej prednjači pred Slovenijo, ob tako različnih davčnih režimih? Glede tega smo nerazvojno naravnano okolje, kjer so države, ki imajo nižjo stopnjo davka na dodano vrednost, v izjemni prednosti, saj lahko njihove knjižnice raziskovalcem med drugim ponudijo na ta račun dostop do širšega in večjega nabora znanstvene literature.

Posledice navedene davčne zakonodaje na področju nabave in zagotavljanja dostopa do elektronskih informacijskih virov znanstvene literature v EU neposredno vplivajo na kakovost znanstvene infrastrukture v državah članicah. Ne le da je "fond dostopnih informacij" dokazano manjši, problem nastaja tudi zaradi bistvenih sprememb v kognitivnih stilih uporabnikov pri pridobivanju informacij. V skladu s temi spremembami uporabniki znanstvenega informiranja dajejo prednost enostavnosti dostopa pred kakovostjo. Z drugimi besedami, tiskani viri v znanstvenih knjižnicah se vse manj uporabljajo, povečuje pa se uporaba elektronskih informacijskih virov na daljavo. Evropska komisija mnogokrat piše o DDV kot o davčnem sistemu, ki naj bi v zelo majhni meri spremenil nakupovalne navade državljanov. To v najslabšem pomenu velja tudi za knjižnice, saj se "nakupovalne navade" knjižnic resnično ne spreminjajo, kar pa ni pozitivno dejstvo. Namesto da bi se knjižnice odločale za elektronske informacijske vire, ki jih njihovi uporabniki uporabljajo iz dneva v dan bolj, ostajajo zaradi davčne politike na tiskanih virih, kar pelje v dražje in nerazvojno naravnane rešitve. Jumard (2001) med drugim pravi, da je DDV precej nevtralen glede odločitev o prihrankih in investicijah ter ne vpliva na mednarodno konkurenčnost.

Pri nabavi znanstvene literature v elektronski obliki se pokaže, da trenutni DDV ni stimulativen za razvojno naravnano okolje, saj zaradi navedene davčne zakonodaje knjižnice ne morejo preiti na (ang.) e-only, ker bi se izdatki za primerljiv fond gradiva bistveno povečali. Knjižnice so torej prisiljene še naprej nabavljati po modelu "tiski + elektronske verzije", kjer tiski predstavljajo glavnino izdatkov, elektronske verzije pa le manjši del. Kar se uporabe tiče, je obratno. Torej, tiskani deli zbirk ne prinesejo posebne družbene koristi, so pa potrebni, da lahko knjižnice zagotovijo dostop do elektronskih verzij.

Izjemnega pomena je tudi dejstvo, da se bliža trenutek, ko bodo založbe prenehale z izdajanjem tiskanega gradiva. To se že kaže v mnogih ukrepih različnih založb. Založbi Wiley in Elsevier ponujata nižjo ceno v prvem letu ob prehodu na e-only. V Sloveniji se že pojavljajo konzorciji v izključno elektronski obliki. Obstajata vsaj dva primera tovrstnih konzorcijev – konzorcij ACS (<http://pubs.acs.org/>) in konzorcij SpringerLink (<http://springerlink.metapress.com/>). Pri teh konzorcijih tiskanih znanstvenih revij tako rekoč ni več.

V Sloveniji je Centralno tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani izjemno močan pogajalec z velikimi založniki, kot je npr. Elsevier. V desetletni zgodovini konzorcija je CTK pridobila ogromno znanja na področju delovanja konzorcijev (ang. know-how), ki ga danes s pridom uporablja. Posledica tega znanja je, da lahko danes odbiramo za nas pomembne naslove znanstvenih revij, medtem ko vrste revij iz t. i. dolgega repa (ang. long tail) ne naročamo. Na ta način za davkoplačevalski denar dejansko dobimo največ – le kakovostne revije, ki jih uporabniki s pridom uporabljajo.

Država bi morala proaktivno sodelovati pri prehodu v izključno elektronsko okolje iz večih razlogov:

- Neizogibno dejstvo je, da gre razvoj v smeri elektronskih informacijskih virov.
- Če hočemo ostati v koraku z razvitimi državami, bomo morali našim raziskovalcem ponuditi podobno okolje, v katerem bodo delovali, kot ga imajo raziskovalci v razvitih državah.
- Ko potegnemo finančno črto med tiskanimi in elektronskimi informacijskimi viri, lahko ugotovimo, da bo država pri spodbujanju prehoda v elektronsko okolje prihranila finančna sredstva.

Tudi ARRS se zaveda problematike elektronskih informacijskih virov. V letu 2010 se je odločila, da bo v letu 2011 sofinancirala konzorcij SpringerLink v elektronski obliki in ne bo več sofinancirala tiskanih verzij revij tega založnika. Kmalu se bodo pokazali pozitivni učinki tovrstnega ravnanja. Smo na pravi poti, vendar se morajo tega zavedati tudi druge državne institucije (Ministrstvo za finance, Davčna uprava RS in ostali), ki lahko s svojimi pristojnostmi veliko prispevajo k reševanju problematike DDV.

Na koncu naj povemo samo še to – knjižnice služijo uporabnikom in uporabniki so sodeč po statistiki uporabe elektronskih informacijskih virov povedali: »Hočemo znanstvene revije v elektronski obliki.«

Navedeni viri

1. Dewatripont, M. et al. (2006). *Study on the economic and technical evolution of the scientific publication markets in Europe*. Brussels: European Commission. Pridobljeno 27. 10. 2010 s spletne strani: http://europa.eu.int/comm/research/science-society/pdf/scientific-publication-study_en.pdf
2. Direktiva Sveta 2006/112/ES z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost . (2006). *Uradni list L*, št. 347.
3. *Economic analysis of scientific research publishing – a report commissioned by the Wellcome Trust*. (2003). London: Wellcome Trust. Pridobljeno 27. 10. 2010 s spletne strani: <http://www.wellcome.ac.uk/About-us/Publications/Reports/Biomedical-science/WTD003181.htm>
4. Fish, C. (2010, 9. september). UTSA opens nation's first bookless library on a university campus. *UTSA.Today*. Pridobljeno 10. 10. 2010 s spletne strani: <http://www.utsa.edu/today/2010/09/aetlibrary.html>
5. *Frankfurt Group Statement on the application of VAT to electronic information services*. (2002). Pridobljeno 9. 9. 2010 s spletne strani: http://www.sub.uni-goettingen.de/frankfurtgroup/vat/vast_12.pdf
6. Fry, J. et al. (2009). *Communicating knowledge: how and why researchers publish and disseminate their findings*. Bristol: JISC. Pridobljeno 27. 10. 2010 s spletne strani: http://www.jisc.ac.uk/media/documents/publications/communicatingknowledge_researchersurvey.pdf
7. Hovav, A. in Gray P. (2006). Academic electronic journals: past, present, and future. *Advances in Computers*, 67, 131–175.

8. Jumard, I. (2001). *Tax systems in European Union countries*. Paris: OECD Economics Department Working Papers. Pridobljeno 27. 10. 2010 s spletne strani <http://ideas.repec.org/p/oec/ecoaaa/301-en.html>
9. Lowery, J. (2010, 29. junij). Engineering Library's electronic access to be emphasized as physical collection moves. *Chronicle Online: Daily News From Cornell University*. Pridobljeno 10. 10. 2010 s spletne strani: <http://www.news.cornell.edu/stories/June10/Lib.eng.gl.html>
10. Mathis, A. (2004). *VAT indicators*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Pridobljeno 27. 10. 2010 s spletne strani http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/vat_indicators.pdf
11. Mandelj, T., Pušnik, M. in Južnič, P. (2010). Konzorcijsko delovanje in sredstva za mednarodno znanstveno literaturo in baze podatkov v Sloveniji za leto 2010. *Knjižnica*, 54 (3), 35–52.
12. Schaffner, A. C. (1994). The future of scientific journals: lesson from the past. *Information Technologies & Libraries*, 13 (4), 239–247.
13. *Strategija razvoja informacijske družbe v Republiki Sloveniji (si2010)*. (2007). Ljubljana: Vlada RS.
14. Sydel, L. (2010, 8. julij). Stanford ushers in the age of bookless libraries. *Npr*. Pridobljeno 10. 10. 2010 s spletne strani: <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=128361395>
15. Survey on the impact of VAT on libraries and the scientific publication markets. (2006). *Liber Quarterly*, 16 (3–4). Pridobljeno 27. 10. 2010 s spletne strani: <http://liber.library.uu.nl/publish/articles/000183/index.html>
16. Šesta direktiva Sveta z dne 17. maja 1977 o usklajevanju zakonodaje držav članic o prometnih davkih – Skupni sistem davka na dodano vrednost: enotna osnova za odmero. (1977). *Uradni list L*, št. 145.
17. Štular Sotošek, K. (2005). Vidiki tveganja pri pridobivanju e-virov. V M. Ambrožič (Ur.), *Informacijski viri in storitve knjižnic v elektronskem okolju: zbornik referatov* (str. 37–53). Ljubljana: ZBDS.
18. Zadnik, N. (2003). Razvoj sistema DDV v Sloveniji in priprave na vstop v EU. Diplomsko delo. Ljubljana: UL, Ekonomska fakulteta. Pridobljeno 27. 10. 2010 s spletne strani: http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/zadnik696.pdf
19. Zakon o davku na dodano vrednost – uradno prečiščeno besedilo (ZDDV-1-UPB2). (2010). *Uradni list RS*, št. 10.
20. Žaucer, M. (2002). Nabavni konzorciji – izkušnje Univerze v Ljubljani. V M. Dolgan-Petrič (Ur.), *Razvoj visokošolskih knjižnic za univerzo 21. stoletja* (str. 109–117).

Ljubljana: CTK. Pridobljeno 27. 10. 2010 s spletne strani <http://www.ctk.uni-lj.si/Publikacije/2002/Posvet2002-Zaucer.pdf>

Tilen Mandelj je zaposlen na Oddelku za razvoj in elektronske vire pri Centralni tehniški knjižnici Univerze v Ljubljani.

Naslov: Trg republike 3, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: tilen.mandelj@ctk.uni-lj.si

Miro Pušnik je direktor Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani.

Naslov: Trg republike 3, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: miro.pusnik@ctk.uni-lj.si